

הלכות שבת פרק ט

א. האופה כגרגרת, חיב. אחד האופה את הפת, או המבשל את המאכל או את הסממנין, או המחמם את המים הכל ענין אחד הוא. שעור המחמם את המים, כדי לרחץ בהן אבר קטן; ושעור מבשל סממנין, כדי שיהיו ראויין לדבר שמבשלין אותן לו.

ב. הנותן ביצה בצד המחם בשביל שתתגלגל, ונתגלגלה חיב: שהמבשל בתולדת האור, כמבשל באור עצמה. וכן המדיח בחמין מליח הישן, או קוליס האספנין והוא דג דק ורך ביותר הרי זה חיב: שהדחתן בחמין, זה הוא גמר בשולן. וכן כל כיוצא בהן.

ג. המפקיע את הביצה בבגד חם, או בחול ובאבק דרכים, שהן חמים מפני השמש אף על פי שנצלת, פטור: שתולדות חמה, אינם תולדות האש; אבל גזרו עליהן, מפני תולדות האור. וכן המבשל בחמי טבריה וכיוצא בהם, פטור. המבשל על האור דבר שהיה מבשל כל צרכו, או דבר שאינו צריך בשול כלל פטור.

ד. אחד נתן את האור, ואחד נתן את העצים, ואחד נתן את הקדרה, ואחד נתן את המים, ואחד נתן את הבשר, ואחד נתן את התבלין, ובא אחר והגיס כלם חיבים משום מבשל: שכל העושה דבר מצרכי הבשול, הרי זה מבשל. אבל אם שפת אחד את הקדרה תחלה, ובא אחר ונתן את המים, ובא אחר ונתן את הבשר, ובא אחר ונתן את התבלין, ובא אחר ונתן את האור, ובא אחר ונתן עצים על האור, ובא אחר והגיס שנים האחרונים בלבד, חיבין משום מבשל.

ה. הניח בשר על גבי גחלים אם נצלה בו כגרגרת, אפלו בשנים ושלושה מקומות חיב; לא נצלה בו כגרגרת, אבל נתבשל כלו חצי בשול חיב. נתבשל חצי בשול מצד אחד, פטור עד שיהפך בו, ויתבשל חצי בשול משני צדדיו. שכח והדביק פת בתנור בשבת, ונזכר מתר לו לרדותה, קדם שתאפה ויבוא לידי מלאכה.

ו. המתין אחד ממיני מתכות כל שהוא, או המחמם את המתכת עד שתעשה גחלת הרי זה תולדת מבשל. וכן הממסס את הדונג, או את החלב, או את הזפת, והכפר, והגפרית, וכיוצא בהם הרי זה תולדת מבשל. וכן המבשל כלי אדמה עד שיעשו חרס, חיב משום מבשל. כללו שלדבר: בין שרפה גוף קשה באש, או שהקשה גוף רך הרי זה חיב, משום מבשל.

ז. הגוזז צמר או שער בין מן הבהמה בין מן החיה, בין מן החי בין מן המת, אפלו מן השלח שלהן חיב. כמה שעורו, כדי לטוות ממנו חוט שארכו כרחב הסיט כפול; וכמה רחב הסיט כדי למתח מן בהן שליד עד האצבע הראשונה, כשיפתח ביניהן בכל כוחו, והוא קרוב לשני שלישי זרת. התולש כנף מן העוף, הרי זה תולדת גוזז. הטווה את הצמר מן החי, פטור שאין דרך גזיזה בכך, ואין דרך נפוץ בכך, ואין דרך טויה בכך.

ח. הנוטל צפרניו, או שערו, או שפמו, או זקנו הרי זה תולדת גוזז, וחיב: והוא, שיטל בכלי; אבל אם נטלן בידו, בין לו

בין לאחר פטור. וכן החותך יבלת מגופו, בין ביד בין בכלי פטור, בין לו בין לאחר. ומתיר לחתך יבלת במקדש ביד, אבל לא בכלי; ואם היתה יבשה חותכה אף בכלי, ועובד.

ז. הנוטל שערו בכלי, כמה יטל ויהיה חייב שתי שעורות; ואם לקט לבנות מתוך שחורות, אפלו אחת חייב.

י. צפרן שפרש רפה, וציצין שלעזר שפרש רבן אם פרשו כלפי מעלה, ומצערות אותו מתיר לטל אותן בידו, אבל לא בכלי; ואם נטלן בכלי, פטור. ואם אינן מצערות אותו, אפלו בידו אסור. ואם לא פרש רבן אפלו מצערות אותו, אסור לטלן בידו; ואם נטלן בכלי, חייב.

יא. המלבן את הצמר, או את הפשתן, או את השני, וכן כל כיוצא בהן ממה שדרכו להתלבן חייב. וכמה שעורו כדי לטוות ממנו חוט אחד, ארכו כמלוא רחב הסיט כפול, שהוא ארך ארבעה טפחים. והמכבס בגדים הרי הוא תולדת המלבן, וחייב. והסוחט את הבגד עד שיוציא המים שבו הרי זה מכבסו, וחייב: שהסחיטה מצרפי כבוס היא, כמו שההגסה מצרפי הבשול. ואין סחיטה בשער; והוא הדין לעזר, שאין חייבין על סחיטתו.

יב. המנפץ את הצמר, או את הפשתן, או את השני, וכיוצא בהן חייב. וכמה שעורו כדי לטוות ממנו חוט אחד, ארכו ארבעה טפחים. והמנפץ את הגידים עד שיעשו כצמר, כדי לטוות אותן הרי זה תולדת מנפץ, וחייב.

יג. הצובע חוט שארכו ארבעה טפחים, או דבר שאפשר לטוות ממנו חוט כזה חייב. ואין הצובע חייב, עד שיהא צבע המתקים; אבל צבע שאינו מתקים כלל, כגון שהעביר סרק או ששר על גבי ברזל או נחשת וצבעו פטור: שהרי אתה מעבירו לשעתו, ואינו צובע כלום; וכל שאין מלאכתו מתקיימת בשבת, פטור.

יד. העושה עין הצבע הרי זה תולדת צובע, וחייב. כיצד: כגון שנתן קלקנתוס לתוך מי עפצא, שנעשה הכל שחור; או שנתן אסטיס לתוך מי כרפם, שנעשה הכל ירק; וכן כל כיוצא בזה. וכמה שעורו, כדי לצבע בו חוט שארכו ארבעה טפחים.

טו. הטווה ארך ארבעה טפחים מכל דבר הנטוה, חייב: אחד הטווה את הצמר, או את הפשתן, או את השער, או את הנוצה, או את הגידין, וכן כל כיוצא בהן. העושה את הלבד הרי זה תולדת טווה, וחייב: והוא, שילבד דבר שאפשר לטוות ממנו ארך ארבעה טפחים בעבי בינוני.

טז. העושה שני בתי גירין, חייב. העושה נפה, או כברה, או סל, או סבכה, או שסרג מטה בחבלים הרי זה תולדת עושה גירין; ומשיעשה שני בתים כאחד מכל אלו, חייב. וכן כל העושה שני בתים בדבר שעושין אותו בתים בתים כגון אלו, חייב.

יז. דרך האורגין, שמותחין החוטין תחלה בארך היריעה וברחבה; ושנים או חזין זה מכאן וזה מכאן, ואחד שובט בשבט על החוטין ומתקן אותן זה בצד זה, עד שתעשה פלה שתי בלא ערב. ומתיחת החוטין בדרך האורגין, היא הנסכת המסכה; וזה המותח, נקרא מסך. וכשכופלין אותה ומתחיל להכניס הערב בשתי, נקרא אורג.

יח. המסך חייב, והיא מלאכה מאבות מלאכות. והשובט על

החוטין עד שיתפרקו ויתקנם, הרי זה תולדת מסך. וכמה שעורו, משיתקן רחב שתי אצבעות. וכן האורג שני חוטין ברחב שתי אצבעות, חייב. בין שארגן בתחלה, בין שהיה מקצת הבגד ארוג וארג על האריג שעורו שני חוטין; ואם ארג חוט אחד, והשלים בו הבגד חייב. ארג בשפת היריעה, שני חוטין ברחב שלושה בתי נירין חייב: הא למה זה דומה, לאורג צלצול קטן ברחב שלושה בתי נירין.

יט. המדקדק את החוטין, ומפרידן בעת האריגה הרי זה תולדת אורג. וכן הקולע את הנימין, הרי זה תולדת אורג; ושעורו, משיעשה קליעה בארך שתי אצבעות.

כ. הבוצע שני חוטין, חייב; ובוצע, הוא המפריד את האריג. בין שהוציא הערב מן השתי או שהעביר השתי מעל הערב, הרי זה בוצע וחייב והוא, שלא יהא מקלקל, אלא יתפון לתקן, בדרך שעושין אלו שמאחין את הבגדים הקלים ביותר: שבוצעין, ואחר כך מאחין, וחוזרין ואורגין חוטין שבצעו, עד שיעשו שני הבגדים או שני הקרעים אחד. והסותר את הקליעה לתקן, הרי זה תולדת בוצע; ושעורו, כשעור הבוצע.